

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA‘LIMI VAZIRLIGI

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

BUXORO VILOYATI XALQ TA‘LIMI BOSHQARMASI

**AMIR TEMUR – BUYUK SARKARDA
VA DAVLAT ARBOBI**

**respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
materiallari**

2022-yil 7-aprel

“Amir Temur – buyuk sarkarda va davlat arbobi” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Buxoro, 2022.

Tahrir hay’ati: *M.Z. Orziyev – Buxoro davlat universiteti “Jahon tarixi kafedrası” tarix fanidan falsafa doktori (PhD)*

H.M. Kabilova – Buxoro viloyati xalq ta’limi boshqarmasi Ijtimoiy fanlar metodisti

J.L. Latipov – Romitan tuman 41-ixtisoslashtirilgan davlat umumta’lim maktabi o’qituvchisi

Maqolalarda berilgan ilmiy xulosalar, qarashlar, farazlar va keltirilgan ma’lumotlar uchun mualliflar javob beradi.

Ushbu to’plam O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi, Xalq ta’limi vazirligi, Buxoro davlat universiteti va Buxoro viloyati xalq ta’limi boshqarmasi hamkorligida “Amir Temur – buyuk sarkarda va davlat arbobi” mavzusida o‘tkazilgan konferensiya materiallaridan tashkil topgan. Konferensiya to‘plami Buxoro davlat universiteti “Jahon tarixi” kafedrası ilmiy kengashining 2022-yil 25-martdagi 28-sonli bayonnomasi va Buxoro viloyati xalq ta’limi boshqarmasi Ijtimoiy fanlar o’quv metodika kengashining 2022-yil 25-martdagi 2-sonli qaroriga muvofiq nashrga tavsiya etilgan.

1. Mirziyoyev Sh.M. Mustaqillik-ezgu niyatlarimiz, buyuk maqsadlarimiz ro'yobi yo'lida qudrat manbai. Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi mustaqilligining yigirma to'qqiz yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. "Yangi O'zbekiston", 2020-yil, 1-sentabr.

2. Mo'minov I. Amir Temurning O'rta Osiyo tarixida tutgan o'rni va roli. T.,1968.

3. Temur tuzuklari. T., 1991.

Utayeva Feruza Xolmamatovna

Buxoro Davlat Universiteti "Buxoro tarixi" kafedrasi o'qituvchisi

BUXORO SHAHRIDA ZAMONAVIY TO'QIMACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI

Annotatsiya. Yangi O'zbekiston – Uchinchi renesans davrida Buxoroda to'qimachilik sanoatini jadal rivojlantirish. Bo'sh va qarovsiz qolgan binolardan unumli foydalanish. Ichki va xorijiy investitsiyalarni to'qimachilik sanoatiga jalb qilish. Yangi ish o'rinlarini yaratish

Kalit so'zlar: Yengil sanoat korxonasi, yigiruv-to'quv, pardoqlash, gazlama, to'qimachilik, loyiha, mutaxassislar.

Kirish. Buxoro – yurtimizning tarixiy hududlaridan biri hisoblanib, to'qimachilik sanoati asrlar davomida rivojlanib kelgan katta maktabga tayanadi. Yengil sanoat shunday sanoatki, ya'ni og'ir sanoatdan ko'ra kamroq mablag' talab qiladigan, tadbirkorlikdan ko'ra ko'proq xaridorga mo'ljallangan sanoat turidir.

Mustaqillikning dastlabki yillaridan mamlakat xo'jaligini rivojlantirish uchun olib borilayotgan itisodiy islohotlar, boshqa tarmoqlar qatorida to'qimachilik sanoatiga ham joriy etildi. 1991-yil 18-noyabrda qabul qilingan "Mulknii davlat tasarrufidan chiqarish va xususiylashtirish to'g'risidagi" qonunga va 1994-yil 16-martda e'lon qilingan "Mulknii davlat tasarrufidan chiqarish va xususiylashtirish

jarayonini yanada rivojlantirishning ustivor yo‘nalishlari to‘g‘risidagi” farmonga ko‘ra o‘rta va yirik korxonalarni aksiyadorlik jamiyatlariga, ijara korxonalariga aylantira bohlandi, bu jarayonga aholi va chet ellik investorlar kenroq jalb qilindi.

Mustaqillik yillarida Buxoroda to‘qimachilik sanoatni ustuvor rivojlantirishga katta ahamiyat berildi. Ichki va xorijiy investitsiyalardan samarali foydalanish, yangi korxonalar qurish, eskilarini qayta jihozlash, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, korxonalar mulk shakllarini o‘zgartirish, resurslardan oqilona foydalanish sanoatning barqaror rivojlanish chora tadbirlari ko‘ridi.

1994-yilda “Buxoroteks” hissadorlik jamiyati o‘z mablag‘lari hisobiga, dunyoning eng nufuzli to‘qimachilik mashinalari ishlab chiqaruvchi Shvetsariyaning “Riter” firmasining quvvati 2597 yigiruv urchuqli avtomatik tizimini sotib oldi. 1997-yil aprel oyida uskunalarni montaj qilish va ishga tushirishni tamomlash sharti bilan ip ishlab chiqaruvchi uskunalarni yetkazib berish va montaj qilishga qiymati 5.04 mln Shveysariya franki hisobida kontrakt tuzilgan.

“Buxoroteks” hissadorlik jamiyatida Shvetsariyaning “Riter” firmasining avtomatik yigiruv tizimi o‘rnatilishi korxonada yuqori sifatli dunyo andozalari talabiga javob beradigan mahsulot ishlab chiqarish bilan birga barcha mashina va qurilmalar, shaxsiy kompyuterlar bilan jihozlangan va jarayonlar avtomatik boshqariladi.

Qayta o‘rash avtomatlari Germaniyaning “Shlyafgorst” firmasida ishlab chiqarilgan. Ahamiyatlisi shundaki, ipni qayta o‘rashda ularning uzilish ehtimolini ancha kamaytiradi. “Buxoroteks” hissadorlik jamiyatiga keltirilgan Shveysariyaning “Beninger” firmasi dastgohi to‘qimachilik sanoatidagi piltalab tandalash, Germaniyaning “Nokvo” firmasi dastgohi guruhlab tandalash, “Zuker muller” firmasi dastgohi ohorlash mashinalari ishlab chiqarilgan mahsulotning sifatini yaxshilashni ta’minlaydi.

O‘zbekiston Respublikasini 2017-2021-yillarda rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishlari bo‘yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan asosiy vazifalar mamlakatimiz iqtisodiyotini dunyo mamlakatlari ichida ustuvor mavqeiga ega

bo'lishini, jahon bozorlaridagi global raqobatda erkin harakatlana olishi va ishlab chiqarishni jahon bozorini hisobga olgan holda tashkil etishga qaratilgan[2,16].

2017-yil 14-dekabrda qabul qilingan "To'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmonga muvofiq, Buxoroda mahalliy to'qimachilik sanoati korxonalari tomonidan fermer xo'jaliklari va boshqa qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilaridan paxta xom ashyosiga to'g'ridan-to'g'ri buyurtma berish tizimi joriy etildi. Paxta-to'qimachilik klasterlari tashkil etildi[3,1].

Ishlab chiqarish klasteri innovatsion iqtisodiyotga o'tishning muhim bosqichidir. Buxoroda qulay investitsiyaviy muhit yaratilib, chet ellik sarmoyadorlar huquqlarining qonuniy kafolati mustahkamlangani, ularga qo'shimcha imtiyozlar berilayotgani ishbilarmon doiralar faoliyatini rag'batlantiruvchi omil bo'lmoqda[4,2].

Buxoro shahrida ishga tushirilgan "Buxoro kotton tekstil" qo'shma korxonasi ana shunday ilg'or ishlab chiqarish ob'ektlaridan biridir. Buxoro shahrida 2017-yil 29-mayda "Buxoro kotton tekstil" korxonasi tashkil etildi. Yana bir muhim jihati shundaki, ushbu korxonaga qarovsiz bo'lib qolgan sobiq to'qimachilik kombinati o'rnida bunyod etildi[1,2]. Buxoroda 1973-2000-yillar davomida to'qimachilik sanoatida ishlab chiqarish shiddat bilan rivojlangan bir davrda bu bino "Bo'yash va pardozlash fabrikasi bo'lgan" "Bukhara Cotton Textile" korxonasi bu yerdagi bitta eski binoni kapital rekonstruksiya qilib, 19 ta yangi bino barpo qilindi 2019-yil 75 mln AQSh dollarida investetsiya o'zlashtirilgan. 30 mln 454 ming AQSh dollari "O'zbekiston tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi"ning 4153 ming AQSh dollari O'zbekiston Respublikasi tashqi iqtisodiy aloqalar milliy bankining imtiyozli kreditlari tashkil etadi. AQSh, Belgiya, Fransiya, Germaniya va jahonning yetakchi korxonalarida ishlab chiqarilgan eng zamonaviy asbob-uskunalari keltirilgan. 2020-yilda Buxoro, Toshkent, Samarqand va Namangan shaharlarida savdo do'konlari ishga tushirildi.

2021-2022-yillarda jinsi matolar va mahsulotlar chiqarish bo'yicha eng ilg'or davlatlar bilan raqobat qila olish darajasiga yetdi. To'qimachilik korxonasida 1325 nafar, klaster bilan qo'shib hisoblaganda 2000 nafar xodim faoliyat yuritmoqda.

Birinchi bosqichda 8450 tonna kalava ip yigiriladi, keyingii bosqichda esa 15 million metr jinsi matolar to‘qiladi. Uchinchi-to‘rtinchi pog‘onalarda qo‘shimcha qiymatga ega tayyor mahsulotga aylantiriladi.

Iqtisodiy samaradorlik shundaki, 1 kilogramm tola dunyo bozorida qiymati xomashyo sifatida 1,5 dollar bo‘lsa, agar tayyor kiyim qilib sotilganda kamida 25 dollarga aylanadi. Korxonada yangi ish o‘rinlari yaratish uchun mamlakatimiz bo‘yicha 50 ta ana shunday do‘kon ochishni mo‘ljallangan.

Tashqi bozorda o‘z o‘rinlarini egalladi. 2020-yilda 8,2 million dollarlik mahsulot eksport qilingan. Mamlakatimiz elchixonalarida ko‘magida chet ellarda savdo nuqtalari tashkil etish rejalashtirilgan. Dastlabki hisob-kitoblarga ko‘ra, bu orqali yiliga o‘rtacha 50-60 million dollar miqdorida valyuta tushumiga erishish mumkin.

“Bukhara Cotton Textile” korxonasida ishlab chiqarilayotgan jinsi matolari rangining tabiiyligi bilan ham ichki va tashqi bozorda ustunlikka ega.

2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Buxoro viloyatida amalga oshiriladigan investitsiya loyihalarida faol ishtirok etish, ish unumdorligini oshirish va yoshlar bandligini ta‘minlash, vatanimiz va dunyo bozorlarini korxonaning to‘qimachilik mahsulotlari bilan boyitish korxonani bosh masadi.

“Korxonada bino va inshootlarini qurish, sexlarni zamonaviy texnologik dastgohlar bilan jihozlash loyihalarini amalga oshirishda hozirgacha 75 million dollar ekvivalentligidagi investitsiya o‘zlashtirildi”, – deydi “Bukhara Cotton Textile” bosh direktori O.Jumayev va iqtisodchi T.Boltayev[5]. Mazkur sarmoya O‘zbekiston Tiklanish va taraqqiyot jamg‘armasi tomonidan ajratilgan 30 million 454 ming dollar va O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyat milliy bankining 4 million 153 ming dollar miqdoridagi imtiyozli kreditlari, shuningdek, loyiha tashabbuskorlarining 35 million 393 ming dollar ekvivalentiga teng 208,2 milliard so‘mlik mablaridan iborat. Korxonada jahonning yetakchi kompaniyalarida ishlab chiqarilgan eng zamonaviy asbob-uskunalar o‘rnatilgan.

“Bukhara Cotton Textile”da ip kalava ishlab chiqarish va mahsulot xalqaro andozalarga javob berishi tufayli nihoyatda xaridorgir.

Xulosa o‘rnida ta’kidlash kerakki, bugungi kunda Buxoro to‘qimachilik sanoati milliy iqtisodiyotning strategik jihatdan muhim va jadal rivojlanayotgan tarmoqlaridan biridir. Ishlab chiqarishga yangi texnologiyalarini joriy etish, yuqori zamonaviy uskunalardan samarali foydalanish, to‘qimachilik sanoat korxonalarida yuqori mehnat unumdorligini, sanoat ishlab chiqarishining ko‘payishini va yoshlarni yangi ish o‘rinlarini bilan ta’minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Bankrot korxonaga qudratli MCHJ ga aylantirildi. // Buxoronoma 2019 yil, 17-aprel.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4957-сонли “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги фармони. <https://strategy.regulation.gov.uz>
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 2017-yil 14-dekabrda qilingan “To‘qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5285-son farmoni.
4. Murtazo Rahmatov (Kompaniya Petromaruz, Rossiya), direktorlar kengashi raisi. // Ishlab chiqarish klasteri innovastion iqtisodiyotga o‘tishning muhim bosqichidir. Xalq so‘zi, 2017-yil 28-mart.
5. F.Utayeva // “Bukhara Cotton Textile” bosh direktori O.Jumayev va iqtisodchi T.Boltayev bilan suhbat 2022-yil 7-mart.

Rakhmonova Dilfuza Maxmudovna

Viloyat xalq ta’limi boshqarmasi boshlang‘ich ta’lim metodisti

“YANGI O‘ZBEKISTON” STRATEGIYASINING BOSH MAQSADI

Annotatsiya: maqolada O‘zbekistonning yangi taraqqiyot davrida Renassansning o‘rni, O‘zbekistonda yangi Uyg‘onish davri, ya’ni Uchinchi Renessansning poydevorini yaratishda ta’lim islohotlariga bog‘lig‘ligini haqida fikr yuritiladi.

L.B. Sayidova. Amir Temur madaniyat va ilm-fan homiysi.....	137
N.N. Safarova. Amir Temur va temuriylar davri tarixi mavzularini yoritishda “Taxt” metodidan foydalanish.....	140
G.R. Yo‘ldosheva. Amir Temurning bunyodkorlik faoliyati.....	144
N.N. Raxmonova. Amir Temur davlati Rui Gonzalez de Klavixo nigohida.....	147
N.N. Rasulova. Temur va temuriylar davrida bunyodkorlik.....	151
M.N. Jo‘rayeva. Bunyodkor shajara.....	153
M.M. Gadoyeva, Sh.R. Hamroyeva. Badiiy adabiyotda Amir Temur obrazining talqin qilinishi.....	156
M.Sh. Amonova. Amir Temur – ilm-fan va madaniyat homiysi.....	158
M.M. Raximova. Amir Temur “Tuzuklar”i va ularning yoshlar tarbiyasidagi o‘rni.....	163
Sh.A. Fayziyeva. Amir Temur davrida ilm-fan va madaniyat.....	167

4-SHO‘BA. YANGI O‘ZBEKISTON “UCHINCHI RENESSANS”

OSTONASIDA

Yu.H. Haydarov. “Uchinchi Renessans”ning mustahkam poydevorini yaratishda muhim omil.....	171
F.X. Utayeva. Buxoro shahrida zamonaviy to‘qimachilik sanoatini rivojlantirish masalalari.....	177
M.M. Gadoyeva. Yangi O‘zbekiston taraqqiyotida Amir Temur o‘gitlariga amal qilishning ahamiyati.....	180
D.M. Rakhmonova. “Yangi O‘zbekiston” strategiyasining bosh maqsadi.....	184
L.N. Ergasheva. “Yangi O‘zbekiston” – yangicha dunyoqarash.....	190
J.T. Karimov. “Uchinchi Renessans” davriga zamin yaratgan Buxoro ma’rifatparvari.....	194
M.G‘. G‘ulomova. Yuksak ma’naviyatli yosh avlod – “Uchinchi Renessans” bunyodkori.....	199